

Duration : 3 hours

Total Marks : 100

- Note : 1. All questions are compulsory.
2. Figures to the right indicate full marks.
3. Answers to both the sections to be written in the same answer book.

Section – I

Q1. Explain the following terms in brief (any four) : (8)

- a. Human Resource Development
- b. Job Specification
- c. Aptitude Test
- d. Formal Interview
- e. Understudy
- f. Spill-over Effect
- g. Recruitment
- h. Field Review

Q2. Answer the following (any two) : (16)

- a. Describe the skills required for effective management.
- b. Describe the steps in Human Resource Planning process.
- c. Describe the external sources of recruitment.

Q3. Answer the following (any two): (16)

- a. What is Interview? Discuss the importance of interview in the selection process.
- b. Explain on-the-job methods available for training of employees.
- c. Describe the modern methods of performance appraisal.

Q4. Short Notes (any two): (10)

- a. Steps in Selection Process.
- b. Uses of Job Analysis.
- c. Importance of Training.
- d. Limitations of Performance Appraisal.

Section – II

Q5. Explain the following terms in brief (any four): (8)

- a. Group Norms
- b. Human Relations
- c. Motivation
- d. Role Analysis
- e. Informal Communication
- f. Leadership
- g. Self-actualisation Needs
- h. Conflict

Q6. Answer the following (any two): **(16)**

- a. What is a Group? Describe the stages of group formation.
- b. What is human relations? Discuss its features.
- c. Explain Maslow's theory of motivation.

Q7. Answer the following (any two): **(16)**

- a. Discuss the factors that affect employee morale.
- b. Discuss the merits and limitations of oral and written Communication.
- c. Discuss the various types of leadership styles.

Q8. Short Notes (any two): **(10)**

- a. Leadership Qualities.
- b. Changing Human Needs.
- c. Conflict Process.
- d. Motivating Factors.

*****

कालावधी : ३ तास

एकूण गुण : १००

- सूचना : १. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२. उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
३. दोन्ही विभागांची उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहा.
४. मूळ इंग्रजी प्रश्न प्रमाण मानावेत.

विभाग १

- प्र१. खालील संज्ञाचे थोडक्यात स्पष्टीकरण लिहा (कोणत्याही चार) (८)
- अ. मानवी संसाधन विकास
ब. नोकरी तपशील
क. कल चाचणी
ड. औपचारिक मुलाखत
इ. अंडरस्टडी
फ. स्पीलओव्हर प्रभाव
ग. भरती
ह. फील्ड पुनरावलोकन
- प्र२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतीही दोन): (१६)
- अ. प्रभावी व्यवस्थापनासाठी आवश्यक कौशल्यांची चर्चा करा.
ब. मानवी संसाधन नियोजनातील विविध टप्प्यांचे वर्णन करा.
क. भरतीच्या बहिर्गत स्रोतांचे वर्णन करा.
- प्र३. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतीही दोन): (१६)
- अ. मुलाखत म्हणजे काय? निवड प्रक्रियेतील मुलाखतीची भूमिका स्पष्ट करा
ब. कर्मचाऱ्यांना देणाऱ्या कामावरील विविध प्रशिक्षण पद्धतींची चर्चा करा.
क. कार्यसिद्धी मूल्यमापनाच्या आधुनिक पद्धतींची चर्चा करा.
- प्र४. टीपा लिहा (कोणत्याही दोन): (१०)
- अ. निवड प्रक्रियेतील टप्पे.
ब. कार्य विश्लेषणाचे उपयोग.
क. प्रशिक्षणाचे महत्त्व.
ड. कार्यसिद्धी मूल्यमापनाच्या मर्यादा.

विभाग २

- प्र५.** खालील संज्ञाचे थोडक्यात स्पष्टीकरण लिहा (कोणत्याही चार): (८)
- अ. गट नियम
  - ब. मानवी संबंध
  - क. प्रेरणा
  - ड. भूमिका विप्लेषण
  - इ. अनौपचारिक संदेशवहन
  - फ. नेतृत्व
  - ग. स्वतःची परिपूर्ती गरजा
  - ह. वादविवाद

- प्र६.** खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतीही दोन): (१६)
- अ. गट म्हणजे काय? गट निर्मितीच्या विविध टप्प्यांचे वर्णन करा.
  - ब. मानवी संबंध म्हणजे काय? त्याच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
  - क. मास्तोचा अभिप्रेरणा सिद्धांत विशद करा.

- प्र७.** खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतीही दोन) : (१६)
- अ. कर्मचाऱ्यांचा मनोधैर्यावर परीणाम करणाऱ्यां घटकांची चर्चा करा.
  - ब. तोंडी व लेखी संदेशवहनाच्या फायद्यांची आणि मर्यादांची चर्चा करा.
  - क. नेतृत्वाच्या कोणत्याही चार शैलींची चर्चा करा.

- प्र८.** टीपा लिहा (कोणत्याही दोन): (१०)
- अ. नेतृत्वगुण.
  - ब. बदलत्या मानवी गरजा.
  - क. वादविवाद प्रक्रिया.
  - ड. अभिप्रेरणा घटक.

*****